

Kultura v Žatci

Výsledky z dotazníkového šetření 2013

Jiří Šafr, Daniel Čemák

Lokální a regionální studia, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

2014

Text vznikl v rámci řešení výzkumného projektu „Sociální a institucionální podmíněnost rozvoje kultury a uchování kulturního dědictví v regionálním prostředí a její využití v efektivnější organizaci kulturních aktivit regionu“, který byl podpořený Ministerstvem kultury ČR (identifikační kód projektu: DF11P01OVV032).

Copyright: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., Jilská 1, Praha 1

Rok: 2014

Publikace neprošla jazykovou korekturou.

Obsah

Úvod.....	4
Spokojenost se životem a kulturou, přednosti a problémy života ve městě.....	5
Postoje obyvatel k rozvoji cestovního ruchu v Žatci	8
Kulturní participace obyvatel.....	10
Akce pořádané místními sdruženími, členství v kulturních spolcích a hodnocení podpory spolkového života ve městě	14
Hodnocení kulturní nabídky a kulturních zařízení	17
Bariéry účasti na kultuře	20
Shrnutí	21
Přílohy – Sociodemografický profil výběrového souboru v Žatci	23

Úvod

V září a říjnu roku 2013 se uskutečnilo reprezentativní dotazníkové šetření dospělé populace v Žatci, spolu s podobnými výzkumy v Lounech a Děčíně. Výzkum připravil tým oddělení Lokálních a regionálních studií Sociologického ústavu Akademie věd ČR, v.v.i. ve spolupráci s odborníky z vedení města. Sběr dat realizovalo Centrum pro výzkum veřejného mínění SOÚ AV ČR, v.v.i. a to na základě kvótního výběru. Vzájemně svázané kvóty byly stanoveny podle údajů z SLBD 2001 z hlediska věku a vzdělání, pohlaví (sociodemografický profil výběrového souboru je uveden na konci tohoto textu). Dotazováni byli obyvatelé starší 18 let, celkem se výzkumu zúčastnilo 567 respondentů. Standardizovaný rozhovor trval v průměru 54 minut.

Cílem výzkumu bylo zjistit kulturní potřeby obyvatel, jejich spokojenost se stávající nabídkou a zmapovat překážky omezující návštěvy kulturních akcí, památek a jejich vzájemné souvislosti zejména ve vztahu k sociodemografickým charakteristikám. Výzkum se také zaměřoval na oblast kulturního a společenského života a rozvoje cestovního ruchu v Žatci. Záměrem nebylo pouze zjistit návštěvnost jednotlivých místních kulturních zařízení, k tomu by stačily údaje o prodaných vstupenkách, ostatně ty jsou jistě přesnějším indikátorem návštěvnosti, výhodou reprezentativního šetření nicméně je, že umožňuje mapovat, jaké různé aktivity lidé vzájemně preferují či navštěvují a také lze za pomoci těchto dat zjistit sociodemografický profil návštěvníků té které události či zařízení. V neposlední řadě můžeme zjistit jaké skupiny za kulturou nechodí. Při čtení výsledků je třeba mít na paměti, že jsou zatíženy statistickou výběrovou chybou. Velikost výběrového souboru ($n = 567$) odpovídá přibližně rozpětí intervalu spolehlivosti max. $\pm 4,1$ %.¹ Znamená to, že pokud máme kupříkladu výsledek 50 % spokojených (a tedy 50 % nespokojených), můžeme s pravděpodobností 95 % očekávat, že se podíl spokojených v celé populaci pohybuje někde mezi 46 % a 54 %.

V tomto textu se nejprve budeme věnovat obecným otázkám spjatým se spokojeností s prostředím města a kulturním životem. Dále popíšeme, jak občané hodnotí kulturní nabídku a podporu kulturního dění ze strany města a také se budeme věnovat otázce hodnocení dopadů dalšího rozvoje cestovního ruchu. Přejdeme pak k jednotlivým zařízením poskytujícím kulturní vyžití, jednak nás bude zajímat jejich hodnocení, znalost a obliba a

¹ To platí při volbě 5% hladiny statistické významnosti a rozložení odpovědí 50 : 50 %, kdy je interval spolehlivosti největší.

především návštěvnost kulturních zařízení a akcí. Zvláštní pozornost pak budeme věnovat spolu/účasti na akcích pořádaných místními sdruženími a podpoře spolkového života.

Spokojenost se životem a kulturou, přednosti a problémy života ve městě

Téměř tři čtvrtiny dotázaných v Žatci považují své město za dobré místo k žití (viz tabulku 1). Obdobně převažuje v obou městech spokojenost s kulturním životem, ne však tak silně jako tomu je v případě života ve městě obecně. Spokojených jsou necelé dvě třetiny, velkou nespokojenost s kulturou vyjadřují pouze 4 % dotázaných. Podíváme-li se na podíl nespokojených, zjistíme větší míru nespokojenosti, jak se životem obecně, tak s kulturním životem v Žatci, kde s prvním uvedeným je nespokojeno více než čtvrtina dotázaných a druhým uvedeným dokonce 36 % dotázaných.

Tabulka 1. Spokojenost se životem a kulturou v Žatci (procenta)

	velmi spokojen/a	spíše spokojen/a	spíše nespokojen/a	velmi nespokojen/a	Celkem
Život v Žatci	14	60	23	3	100 %
Kulturní život v Žatci	11	54	28	8	100 %

Zdroj: Kultura v Žatci 2013, N = 570 (1,1 a 7,2 % chybějících odpovědí).

Co konkrétně občané hodnotí na životě v Žatci jako pozitivní? V odpovědích na tuto otázku – respondenti mohli vybírat ze čtrnácti možností – jednoznačně dominuje kvalitní životní prostředí (klid, příroda v okolí). Důraz je také kladen na atraktivní památky či dobré školy, a až poté dobrou dopravní dostupnost. Naopak nejméně dotázaných ocenilo podmínky pro podnikání a nabídku pracovních příležitostí. Výzkum dále zjišťoval, co občané považují ve městě za nejdůležitější z hlediska toho, jak se v něm cítí. Význam kvality životního prostředí opět potvrzují preference pro zelené plochy (parky) a čisté ulice. Pro občany je ovšem také důležitá dostupnost obchodů, existence zařízení pro trávení volného času a sportování. V Žatci často obyvatelé také oceňují kvalitní nabídku vzdělávacích zařízení.

Tabulka 2. Přednost, výhoda pro život v Žatci (sloučené odpovědi na tři otázky, abs. četnosti a procenta)

	Odpovědi		% z počtu respondentů
	N	% odpovědí	
Klidné prostředí města	242	17,5	45,3
Atraktivní památky	184	13,3	34,5
Dobré školy	166	12	31,1
Hezká příroda v okolí města	145	10,5	27,2
Dobrá dopravní dostupnost	133	9,6	24,9
Kvalitní a cenově přijatelné bydlení	101	7,3	18,9
Milí a příjemní lidé	98	7,1	18,4
Dobré podmínky pro provozování sportu	84	6,1	15,7
Kvalitní zdravotní péče	83	6	15,5
Bohatý kulturní život	61	4,4	11,4
Vstřícné vedení města vůči občanům	36	2,6	6,7
Nabídka pracovních příležitostí	26	1,9	4,9
Dobré podmínky pro podnikání	17	1,2	3,2
Něco jiného	6	0,4	1,1
Celkem	1382	100,0 %	258,8 %

Zdroj: Kultura v Žatci 2013

Tabulka 3. Nejdůležitější pro to, jak se v Žatci cítí (sloučené odpovědi na tři otázky, abs. četnosti a procenta)

	Odpovědi		% z počtu respondentů
	N	% odpovědí	
Zelené plochy (např. parky)	246	17	45,9
Čisté ulice	236	16,3	44
Volnočasová centra nebo sportovní zařízení	201	13,9	37,5
Dostupnost obchodů	190	13,2	35,4
Knihovny, divadla, muzea nebo galerie	152	10,5	28,4
Vzdělávací zařízení (např. školy)	139	9,6	25,9
Historická místa nebo budovy	121	8,4	22,6
Dostupnost městské dopravy	104	7,2	19,4
Dopravní infrastruktura	55	3,8	10,3
Celkem	1444	100,0 %	269,4 %

Zdroj: Kultura v Žatci 2013

Výzkum dále sledoval, co občané města vidí jako nejvýznamnější problémy (uvádět mohli až tři odpovědi ze 14 potenciálních problémů). Nejnaléhavěji občané vnímají problémy s nepřizpůsobivými obyvateli města a nezaměstnanost, tyto odpovědi zvolila více jak polovina dotázaných. Poté následují problémy s chátrajícími budovami, hlukem a špínou v ulicích či s kriminalitou. Podstatně méně často jsou zmiňovány odchody mladých vzdělaných lidí z města a dále ještě chudoba, malá kupní síla obyvatel města, špatné vztahy mezi lidmi a problémy s dostupností a kvalitou zdravotní péče (více jak 10 %).

Tabulka 4. Problémy v Žatci (sloučené odpovědi na tři otázky, abs. četnosti a procenta)

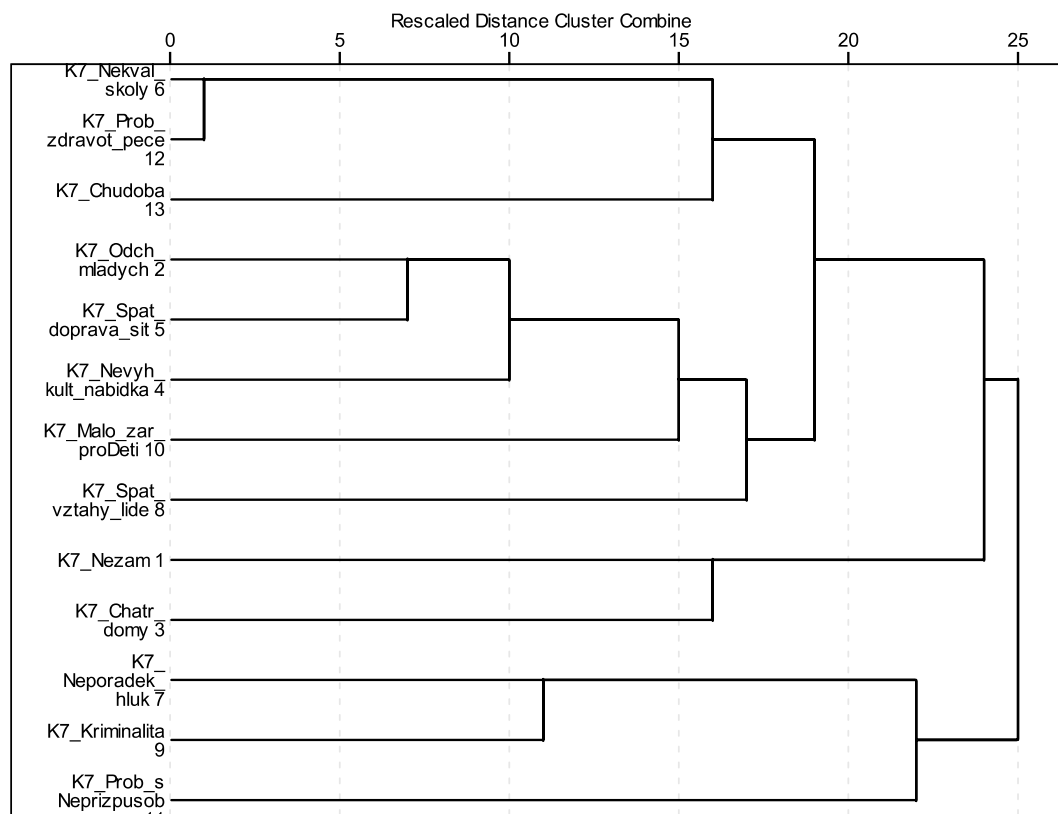
	Odpovědi		% z počtu respondentů
	N	% odpovědí	
Problémy s nepřizpůsobivými obyvateli města	324	21,1	58,1
Nezaměstnanost	306	19,9	54,8
Chátrající domy, budovy	175	11,4	31,4
Nepořádek, hluk, špína v ulicích	170	11,1	30,5
Nízká bezpečnost – kriminalita	117	7,6	21,0
Odchod mladých vzdělaných lidí	94	6,1	16,8
Chudoba, malá kupní síla obyvatel města	72	4,7	12,9
Špatné vztahy mezi lidmi	70	4,6	12,5
Problémy s dostupností a kvalitou zdravotní péče	57	3,7	10,2
Málo zařízení pro rodiny s dětmi, dětských hřišť, mateřských škol	42	2,7	7,5
Nevyhovující kulturní nabídka	40	2,6	7,2
Špatná dopravní situace	35	2,3	6,3
Nekvalitní školy	21	1,4	3,8
Něco jiného	11	0,7	2
Celkem	1534	100,0 %	274,9 %

Zdroj: Kultura v Žatci 2013

To, jak lidé o problémech svých měst přemýšlejí, lze odvodit ze vzájemné struktury tří odpovědí. K jejímu rozkrytí jsme využili hierarchickou klastrovou analýzu (viz obrázek 1). Její výsledky poukázaly na existenci čtyři obecnějších oblastí, které občané vidí jako problémové: aktuální neuralgické problémy (nezaměstnanost, chátrající domy), každodenní nedostatky (nekvalitní školy, nedostatečná zdravotní péče a chudoba), třetí okruh představují problémy spojené s perspektivou rozvoje města (odchody mladých, špatná dopravní situace, špatné vztahy mezi lidmi) a konečně čtvrtý okruh problémů, který představuje obavy a strach z kriminality související jak s některými skupinami obyvatel, tak s fyzickými parametry prostředí (kriminalita, problémy s nepřizpůsobivými občany a nepořádek či hluk v ulicích).

Obrázek 1. Problémy města Žatec. Hierarchická klastrová analýza

Dendrogram using Average Linkage (Between Groups)

Zdroj: Kultura v Žatci 2013

Poznámka: distance korelační koeficienty (Phi 4-point), metoda spojování Between Group Linkage

Starší občané označují jako palčivější problémy spjaté s chudobou a částečně i s kriminalitou. Mladší lidé naopak vidí častěji problém v nevyhovující kulturní nabídce a v nekvalitních školách. Lidé mezi 27 a 39 lety vidí častěji jako problém nedostatek zařízení pro děti.

Postoje obyvatel k rozvoji cestovního ruchu v Žatci

Postoj obyvatel Žatce k dalšímu rozvoji cestovního ruchu ve městě je výrazně pozitivní. Třetina se vyslovila rozhodně kladně (34 %), spíše pozitivní postoj k rozšíření cestovního ruchu projevila další více než třetina dotázaných (36 %). Pouze 14 % spíše a 6 % rozhodně nesouhlasilo. 9 % dotázaných v Žatci odpovědělo, že neví. V dalším kroku byly dotázanými hodnoceny konkrétní souvislosti rozvoje cestovního ruchu, jednak z hlediska pozitivních přínosů pro město, jednak s ohledem na možné negativní dopady (jednalo se o dvě otázky vždy s možností výběru tří nejdůležitějších položek).

Cestovní ruch je v představách místních obyvatel spjat především s nárůstem pracovních příležitostí a krom toho také s více penězi na rozvoj města. S určitým odstupem pak také vidí v rozvoji cestovního ruchu možnost zlepšení „image“ města a nové impulsy jeho rozvoje, zvelebení vzhledu, větší péči o památky, více kulturních aktivit a společenského dění i lepší vybavenost města obchody a službami. Pouze podle 8 % dotázaných by rozvoj cestovního ruchu nepřinesl pro město nic pozitivního. Místní ovšem příliš nevnímají rozvoj cestovního ruchu jako příležitost pro oživení místních tradic ani zlepšení dopravního spojení v Žatci.

Tabulka 5. Klady rozvoje cestovního ruchu v Žatci

	N	%	% případů
Nové pracovní příležitosti	293	20,9	54,2
Více peněz na rozvoj města	264	18,8	48,8
Zlepšení „image“ města a nové impulsy rozvoje města	172	12,2	31,8
Zvelebení vzhledu města, větší péči o památky	164	11,7	30,3
Více kulturních aktivit a společenského dění	156	11,1	28,8
Lepší vybavenost města obchody a službami	143	10,2	26,4
Rozvoj místních tradic (slavnosti a trhy)	102	7,3	18,9
Zlepšení dopravního spojení	69	4,9	12,8
ROZVOJ CEST. RUCHU BY NIC POZITIVNÍHO NEPŘINESL	42	3,0	7,8
Celkem	1405	100, %	259,7 %

Zdroj: Kultura v Žatci 2013

S rozvojem cestovního ruchu je také asociována celá řada možných záporů (jednalo se o předem připravené možnosti odpovědí), nicméně v hodnocení respondentů nenajdeme žádný, který by výrazně převažoval. Podobných výsledků dosáhlo zvýšení hluku a nepořádku ve městě, narušení klidu obyvatel, zvýšení kriminality i zhoršení dopravní situace, méně parkovacích míst. Až s určitým odstupem je s rozvojem cestovního ruchu spjata určitá obava z většího zatížení životního prostředí. Občané Žatce také neprojevují výraznější obavy o zhoršení vztahů mezi lidmi či případně o to, že by obchody sloužily jen turistům.

Tabulka 6. Zápory rozvoje cestovního ruchu v Žatci.

	N	%	% případů
Hluk a nepořádek ve městě	242	19,7	45,6
Narušení klidu obyvatel	237	19,3	44,6
Zvýšení kriminality	207	16,9	39,0
Zhoršení dopravní situace, méně parkovacích míst	201	16,4	37,9
Větší zatížení životního prostředí	154	12,5	29,0
Zhoršení vztahů mezi lidmi	76	6,2	14,3
ROZVOJ CEST. RUCHU BY NIC NEGATIVNÍHO NEPŘINESL	56	4,6	10,5
Obchody v centru by sloužily jen turistům	55	4,5	10,4
Celkem	1228	100,0 %	231,3 %

Zdroj: Kultura v Žatci 2013

Na otázku, kam by dotázaný obyvatel Žatce pozval návštěvu, která nikdy v Žatci a jeho okolí nebyla, resp. co by návštěvník určitě neměl minout, se opakovalo několik výletních cílů. Jednoznačně hlavním doporučovaným cílem byl Chrám chmele a piva a historické centrum města, konkrétně Náměstí Svobody, Orloj, radnice a Židovská synagoga dále Muzeum K. A. Polánka. V odpovědích se také objevují cíle mimo město, především Krásný Dvůr. Z kulturních akcí je pak jednoznačně doporučována Žatecká dočesná (doporučují ho čtyři pětiny obyvatel Žatce) s odstupem pak ještě festival Rock for Žatec, Chmelfest a v neposlední řadě také Dny evropského dědictví a divadelní představení.

Kulturní participace obyvatel

Žebříčku nejnavštěvovanějších kulturních zařízení vévodí v Žatci kino a divadlo, konkrétně Digitální kino a Městské divadlo Žatec, jež shodně alespoň jednou v posledních 12 měsících navštívilo 63 % dotázaných (viz tabulku 7). Oblíbená je také návštěva sportovních událostí a zápasů, přinejmenším jednou v posledním roce na ně zavítala více jak polovina dospělé populace města.

Potěšitelné je, že žatecké divadlo má své věrné diváky. Krom kin a sportovních klání, kde opakované návštěvy jistě nejsou překvapivé, jsou právě divadla kulturním stánkem, kam se lidé opakovaně vrací. Mezi jejich pravidelné diváky, kteří ho navštěvují alespoň jednou za čtvrt roku, patří více jak desetina dotázaných.

Tabulka 7. Navštěvování kulturních zařízení v Žatci v uplynulých 12 měsících (procenta)

	Ani jednou	1×	2×	3×	>4×	Celkem
Kulturní program pro děti	69	14	9	3	5	100 %
Divadlo v Městském divadle Žatec	38	23	17	10	13	100 %
Jiné divadlo	65	15	10	4	6	100 %
Film v Digitálním kině Žatec	38	21	15	12	15	100 %
Film jinde	63	14	11	6	7	100 %
Galerie, výstava výtvarná	59	21	10	6	4	100 %
Literární klub, pásmo	89	6	2	1	1	100 %
Přednáška, beseda	70	16	8	3	4	100 %
Sportovní událost jako divák	42	14	12	8	25	100 %

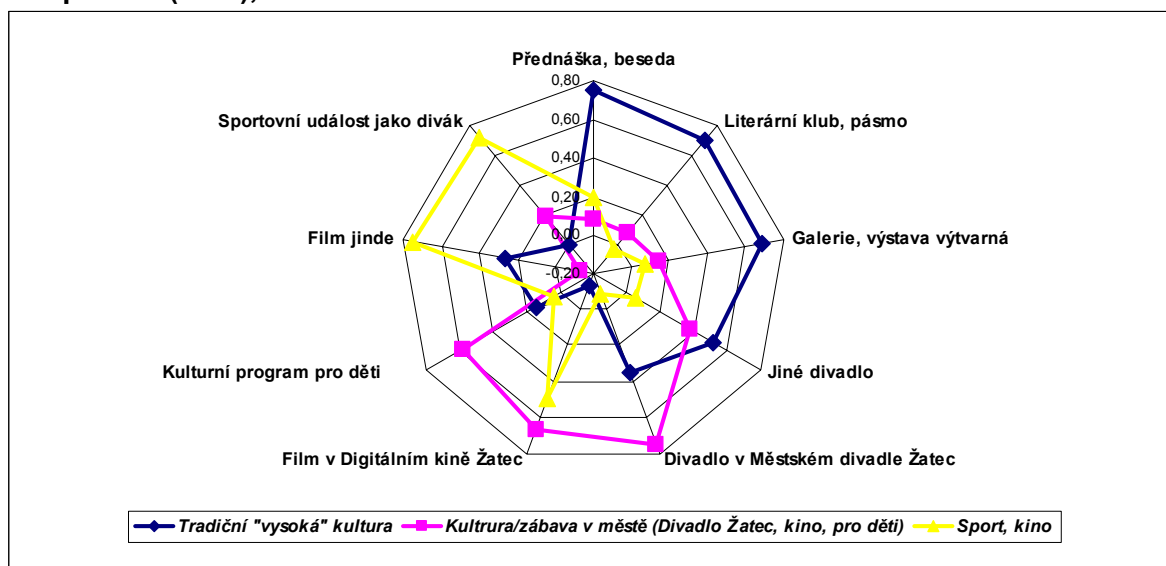
Zdroj: Kultura v Žatci 2013

Díky datům z reprezentativního šetření je možné zmapovat, jaké různé aktivity lidé vzájemně preferují a také lze pomocí nich určit sociodemografický profil návštěvníků různých událostí a zařízení či jejich vnitřně podobné skupiny.

Navštěvování výše popsaných lounských kulturních zařízení můžeme rozdělit do obecnějších dimenzí (na ně ukazuje výsledek analýzy pomocí metody hlavních komponent v obrázku 2): 1) akce tradiční intelektuální „vysoké“ kultury (divadlo, hl. mimo Žatec, galerie, literární klub), 2) divadlo Žatci a akce především zábavného charakteru (kino, programy pro děti) a zcela samostatnou dimenzi tvoří 3) sportovní diváctví spolu s návštěvami filmových projekcí mimo Žatec. Uvedené rozdělení nám dále umožní snadněji identifikovat profil návštěvníků těchto kulturních událostí a podniků.

První sféra je v Žatci je typičtější pro lidi vyššího věku a spíše pro ženy, druhá je charakteristická pro lidi mladší, pro ženy a především ty, kdo mají malé děti. Sportovní diváctví a návštěvy kina mimo město jsou doménou mužů spíše mladšího věku. I zde rozdíly podle vzdělání nejsou výrazné, nicméně opět platí, že kulturní aktivity spjaté s první dimenzí vyhledávají spíše lidé vzdělanější (nadprůměrná je zde účast mezi vysokoškoly).

Obrázek 2. Dimenze navštěvování kulturních zařízení v Žatci. Metoda hlavních komponent (PCA), faktorové zátěže

Zdroj: Kultura v Žatci 2013

Navštěvování kulturních akcí z první sféry – tradiční intelektuální „vysoká“ kultura – je typičtější pro lidi vyššího věku a také spíše pro ženy; participace v druhé sféře – kultura/zábava v Žatci (místní divadlo a kino) – je charakteristická pro lidi mladší, pro ženy a především ty, kdo mají malé děti. Sportovní diváctví a návštěvy kina mimo město jsou doménou mužů spíše mladšího věku. Rozdíly podle vzdělání nejsou výrazné, nicméně platí,

že kulturní aktivity spjaté s první dimenzí vyhledávají spíše lidé vzdělanější (nadprůměrná je zde účast mezi vysokoškoláky).

Zvláštní pozornost si zaslouží významná místní instituce – Městská knihovna v Žatci. Její služby v přítomnosti či někdy v minulosti využily plně čtyři pětiny dotázaných starších osmnácti let (viz tabulku 8). Aktivně v současnosti využívá knihovnu asi třetina dospělých občanů města (27 % si půjčuje pouze knihy, 7 % krom toho využívá i dalších služeb). Také v Žatci, podobně jako v jiných městech ČR, platí, že častějšími uživateli knihovny jsou ženy (mezi ženami si knihy půjčuje 33 % nadto jich využívá další služby 8 %, zatímco u mužů je to pouze 22 % resp. 3 %). Návštěvníci knihovny jsou diferencováni podle věku, obecně mezi celou dospělou populací města nacházíme nižší zájem v kategoriích 40–60 let, kde knihovnu navštěvuje 30 % obyvatel; nepatrně vyšší zájem je ve věkové skupině 18–39 let (35 %) a nejvíce uživatelů najdeme mezi lidmi nad 63 let (44 %). Do knihovny také častěji chodí lidé s vysokoškolským vzděláním (46 % z těch co v současnosti využívají služeb MK) než lidé s nižším stupněm vzdělání, u nichž je podíl návštěvníků kolem dvou pětín (30 % u nejvýše vyučených resp. 34 % u středoškoláků). Uvedené rozdíly nicméně nejsou nikterak propastné a tak i zde platí, že Městská knihovna je otevřená širokým vrstvám obyvatel Žatce.

Tabulka 8. Využívání služeb Městské knihovny v Žatci (procenta z platných odpovědí)

	%
nikdy nevyužil/a	19,8
pouze v minulosti	46,0
půjčuje si knihy	27,4
půjčuje si knihy a využívá i další služby	5,5
využívá jen jiné služby než půjčování knih	1,2
Celkem	100 %

Zdroj: Kultura v Žatci 2013

Žatec a jeho okolí poskytuje bohatou nabídku kulturních a společenských akcí, ať už jde o festivaly, přehlídky, soutěže, koncerty, projekce či různá jiná vystoupení. Jejich oblíbenost dokumentuje skutečnost, že alespoň na jednu takovou akci zavítala podle svých slov v posledních dvou letech drtivá většina dotázaných. Podrobně podíl návštěvníků jednotlivých akcí uvádí tabulka 9. Nejnavštěvovanější je Žatecká dočesná (84 %), následovaná s odstupem adventem a rozsvěcením stromu na Náměstí Svobody (56 %) a Chmelfestem (52 %). Hojně navštěvovány jsou také Rock for Žatec či Dny evropského dědictví, v uplynulých dvou letech je navštívila přibližně třetina dospělých obyvatel města.

Tabulka 9. Návštěva kulturní, společenské akce v Žatci a okolí v posledních dvou letech (sloučené odpovědi na pět otázek, abs. četnosti a procenta)

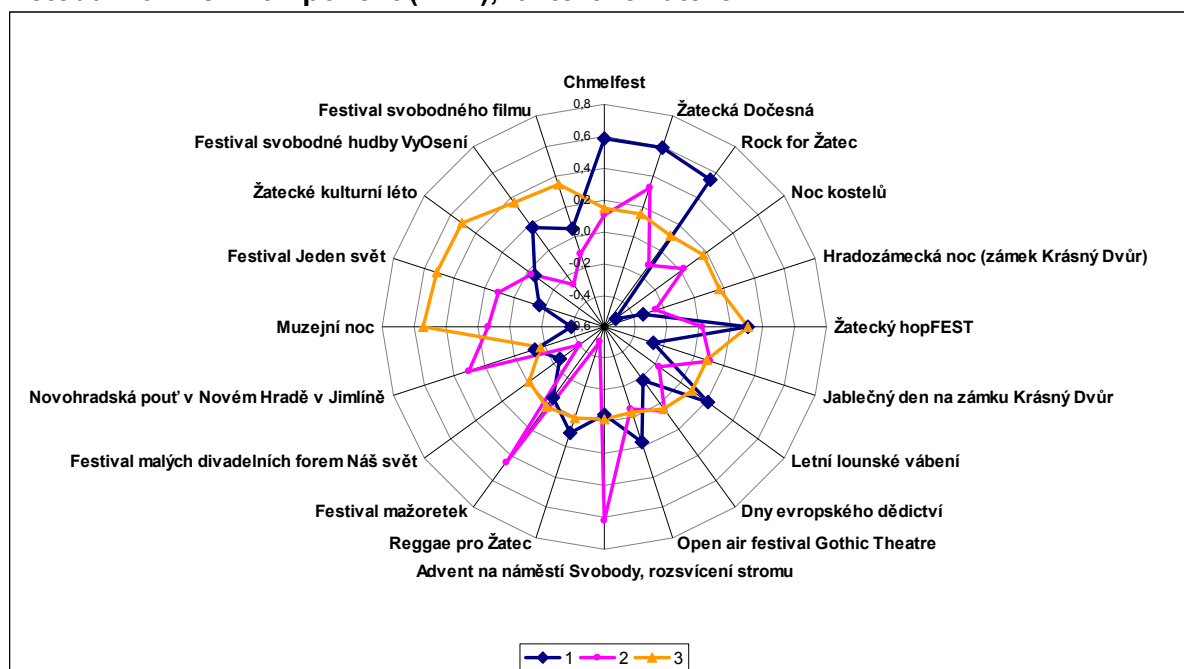
	Odpovědi		% z počtu respondentů
	N	% odpovědí	
Žatecká Dočesná	478	24	84
Advent na náměstí Svobody, rozsvícení stromu	320	16	56
Chmelfest	294	15	52
Rock for Žatec	195	10	34
Dny evropského dědictví	164	8	29
Festival mažoretek	105	5	19
Letní lounské vábení	68	3	12
Žatecké kulturní léto	60	3	11
Žatecký hopFEST	43	2	8
Jablečný den na zámku Krásný Dvůr	41	2	7
Muzejní noc	36	2	6
Noc kostelů	31	2	6
Festival svobodného filmu	28	1	5
Novohradská pouť v Novém Hradě v Jimlíně	25	1	4
Festival svobodné hudby VyOsení	22	1	4
Hradozámecká noc (zámek Krásný Dvůr)	21	1	4
Festival Jeden svět	18	1	3
Reggae pro Žatec	18	1	3
Open air festival GothicTheatre	14	1	3
Festival malých divadelních forem Náš svět	12	1	2
Jiná	11	1	2
NENAVŠTÍVIL ŽÁDNOU AKCI	28	1	5
Celkem	2032	100 %	357 %

Zdroj: Kultura v Žatci 2013

Také v případě uvedených akcí platí, že si je lidé vybírají podle určitého klíče, byť v porovnání s výše popsányými kulturními aktivitami odehrávajícími se v prostředí „kamenných budov“, je zde strukturovanost z hlediska vkusu poněkud slabší (viz graf v obrázcích 3b, který zobrazuje výsledky metody hlavních komponent). V první skupině akcí nalezneme Chmelfest, Dočesnou či RockForŽatec. Tato sféra kultury je záležitostí mladých lidí, častěji mužů než žen. Do druhé skupiny náleží akce, které můžeme označit jako masovější (rozuměj přístupné nejširší veřejnosti), kde se střetává mladá (i když ne úplně nejmladší) a starší generace, častěji ženy než muži. Náleží sem akce jako např. Advent na náměstí Svobody, Festival mažoretek, Novohradská pouť v Jimlíně či Dočesná. A konečně ve skupině třetí se lze setkat s návštěvníky „vybraných“ akcí a alternativní kultury, jakými jsou Muzejní noc, filmový festival dokumentárních filmů Jeden svět (v Lounech), Žatecké kulturní léto či Festival svobodné hudby VyOsení.

A konečně poslední dimenze, označit by snad šla jako tradiční kulturní akce (jedná se o přehlídku amatérského divadla, filmový festival, taneční soutěž a Novohradskou pouť v Jimlíně), je ze všech sfér kulturního zájmu sociálně nejméně vyhraněná, tvoří tak prostor k setkávání mladší i starší generace.

Obrázek 3. Struktura navštěvování kulturních a společenských akcí v Žatci a okolí. Metoda hlavních komponent (PCA), faktorové zátěže

Zdroj: Kultura v Žatci 2013

Akce pořádané místními sdruženími, členství v kulturních spolcích a hodnocení podpory spolkového života ve městě

Kulturní život města se neodehrává jen v klasických institucích a zařízeních s profesionálním zázemím (např. kino, divadlo resp. festivaly), ale také v rámci akcí pořádaných místními kulturními sdruženími a spolky. Výzkum tuto sféru sledoval ve dvou oblastech, zaprvé obecně jako určitý typ akcí, u nichž lze předpokládat i účast mimo město a jeho okolí (označujeme je zjednodušeně jako lokální kultura) a zadruhé zjišťoval, kterou z konkrétních akcí místních spolků a sdružení Žatci dotazovaný navštívil a nejvíce se mu líbila.

V obecné rovině jsou nejčastěji navštěvovány tradiční slavnosti (masopust, pálení čarodějnic, vítání jara, posvícení, dožínky, majáles atd.) a plesy, bály, taneční zábavy, v uplynulém roce na ně zavítala většina dospělých obyvatel (71 % resp. 58 %), přičemž bezmála dvě pětiny resp. polovina dotázaných uskutečnily tyto návštěvy bezprostředně v Žatci a jeho okolí (viz tabulku 10). Polovina dospělých navštěvuje sportovní utkání, nejméně třetina pak také koncerty místních umělců, kapel, rozmanité akce místních spolků a sdružení a různé akce pro děti (maškarní plesy, zážitkové akce); bezprostředně v Žatci a okolí se podíl účastníků těchto akcí pohybuje od dvou pětiny do jedné čtvrtiny.

Tabulka 10. Účast obyvatel Žatce na akcích lokální kultury v posledních 12 měsících (procenta)

	ano, v Žatci a okolí	v Žatci a okolí i jinde	pouze jinde (mimo Žatecko)	ne	Celkem
Plesy, bály, taneční zábavy	39	15	4	42	100 %
Koncerty místních umělců, skupin	21	14	6	59	100 %
Ochotnické divadlo	11	7	7	76	100 %
Akce pro děti	20	8	6	66	100 %
Akce pro seniory	9	6	3	82	100 %
Sportovní utkání	26	17	9	47	100 %
Akce místních spolků, sdružení	20	10	6	63	100 %
Tradiční slavnosti	48	16	7	29	100 %
Církevní slavnosti	3	4	3	90	100 %
Vystoupení lidových, folklorních souborů	8	4	4	84	100 %

Zdroj: Kultura v Žatci 2013

Pokud jde o konkrétní akce pořádané organizacemi neziskového sektoru přímo ve městě, tak nějaké akce, pořádané spolkem, jehož dotázaný není sám členem, se podle svých výpovědí v posledním roce zúčastnilo přibližně 35 % občanů Žatce, což je sice méně než v případě výše uvedených spíše „profesionálně“ organizovaných festivalů, přehlídek atp., ale i tak se jedná o úctyhodný podíl dokumentující kulturní aktivitu občanů města (kupříkladu v Děčíně je podíl návštěvníků obdobných akcí jen 23 %). Menší účast souvisí jednak s menším dosahem takovýchto akcí, ale také užším záběrem publika, které se často rekrutuje z bezprostředního okolí spolku či sdružení (např. rodiny dětí organizovaných v určitém kulturním kroužku). V Žatci patřily mezi lidmi k nejoblíbenějším akce pořádané Chrámem chmele a piva, který navštívilo během posledních 12 měsíců celých 13 % dotázaných, a akce pořádané Žateckým příležitostným sborem s návštěvou téměř 9 % respondentů (viz Tabulku 11). Obecně lze říci o účasti na těchto kulturních událostech, že v Žatci z hlediska sociální skladby návštěvníků výraznější diference i s ohledem na jejich pestrost a různorodost nenacházíme. Nízké četnosti bohužel neumožňují podrobnější členění za jednotlivé akce.

Tabulka 11. Účast na akci pořádané kulturním či uměleckým sdružením v Žatci a okolí v posledních 12 měsících (abs. počet, procenta)

	N	%
Chrám chmele a piva, o.s.	74	13
Žatecký příležitostní sbor	50	8,8
Loutkoherecké sdružení Jitřenka	17	3
Kamarád LORM	16	2,8
Fotoklub Žatec	12	2,1
Učitelé pro Žatec, o.s.	11	1,9
Sdružení rodáků a přátel města Žatec	9	1,6
DS Opera Žatec	8	1,4
Jiný	6	1,1
NEZÚČASTNIL SE ŽÁDNÉ AKCE SDRUŽENÍ	360	63,2
Celkem (platné odpovědi)	563	98,8 %
BEZ ODPOVĚDI	7	1,2
Celkem	570	100 %

Zdroj: Kultura v Žatci 2013

Až dosud jsme referovali o de facto pasivní kulturní participaci – navštěvování kulturních zařízení a akcí. K Žatci ale patří také vlastní kulturně společenské aktivity občanů. Předně podle výsledků výzkumu Kultura 2013 je v současnosti členem nějakého uměleckého či kulturně orientovaného spolku nebo sdružení kolem 5 % obyvatel města Žatce (podobně tomu je v Lounech a v Děčíně s 6 %). Mezi nejčastěji zastoupené v souboru dotázaných občanů Žatce patří kromě jinak nespecifikovaných (jiných) uměleckých či kulturních spolků především Učitelé pro Žatec, o.s., Žatecký příležitostní sbor a o.s. Chrám chmele a piva (u každého přibližně 1 % dospělé populace). Krom toho ještě přibližně trojnásobný počet respondentů, kolem 15 % (totožný podíl nalezneme v Lounech a Děčíně, 14 %), uvádí, že je členem spolků a sdružení jinak než primárně kulturně zaměřených (mezi nejčastěji zastoupené patří TJ Šroubárna Žatec, TJ Sever Žatec, FK Slavoj, Žatec Handball a Římskokatolická farnost Žatec).

Nicméně zde je třeba s ohledem na velikost dotázaného souboru brát výsledky výzkumů ve sledovaných městech pouze jako orientační a tedy s určitou rezervou, náš výzkum tak nemůže nahradit kupříkladu případovou studii členů jednotlivých spolků a sdružení.

Pro kulturní a společenský život města je velmi důležité zapojování se do organizování kulturních a společenských akcí. Spolupořádáním nějaké takovéto události se podle vlastního vyjádření účastnila bezmála pětina dotázaných (18 %), krom toho 10 % dokonce vlastním účinkováním a 14 % přispělo na pořádání akce finanční podporou. Vedle toho 47 % respondentů uvádí (častěji jsou to ti, kdo se sami spolupodílejí), že znají ve svém blízkém okolí v rodině či mezi přáteli někoho, kdo byl do kulturních či společenských akcí zapojen účinkováním či spolupořádáním.

Příznivou zprávou je jistě skutečnost, že na dotaz, zda by se chtěli sami zapojit do přípravy kulturních, společenských akcí anebo napomoci při zkrášlení města, odpověděly dvě pětiny dotázaných kladně (přičemž 12 % rozhodně ano), nicméně vedle toho 7 % neví. Jde častěji o jedince se středoškolským a vysokoškolským vzděláním; z hlediska věku zde velké rozdíly nenacházíme, určitým příslibem určitě ale je, že k spolupořádání a zkrášlování města je nejvíce naladěná nejmladší věková skupina do 26 let.

Hodnocení kulturní nabídky a kulturních zařízení

Spokojenost s kulturním životem v Žatci dokumentuje v obecné rovině hodnocení podpory kulturního dění ze strany města. Více jak dvě třetiny dotázaných jí hodnotí pozitivně jako dostatečnou, naproti tomu jen 16 % jako spíše nedostatečnou a pouze podle necelých pěti procent je kulturní nabídka v Žatci podporována rozhodně nedostatečně. Zmínit je ovšem třeba také to, že pokud jde o hodnocení podpory města, desetina dotázaných neumí na otázku odpovědět (viz tabulky 12). Kritičtější pohled najdeme mezi mladšími lidmi (mezi dotázanými ve věku do 35 let najdeme 26 % těch, co hodnotí podporu jako nedostatečnou, u lidí starších 60ti let je to kolem 15 %). Dodejme ještě, že sedm z deseti obyvatel Žatce má podle vlastního vyjádření možnost věnovat se svým koníčkům a zájmům (viz tabulka 13). Platí, že věk, vzdělání ani pohlaví zde odpovědi nediferencuje.

Tabulka 12. Podpora kultury v Žatci (abs. četnosti a procenta)

	N	%	Platná %	Kumulativní %
rozhodně ano	95	16,7	16,7	16,7
spíše ano	301	52,8	52,8	69,5
spíše ne	91	16,0	16,0	85,4
rozhodně ne	26	4,6	4,6	90,0
NEVÍ	57	10,0	10,0	100,0
Celkem	570	100,0	100,0	

Zdroj: Kultura v Žatci 2013

Tabulka 13. Možnost se v Žatci věnovat koníčkům, zájmům (abs. četnosti a procenta)

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
rozhodně ano	109	19,1	19,3	19,3
spíše ano	276	48,4	48,8	68,1
spíše ne	99	17,4	17,5	85,7
rozhodně ne	26	4,6	4,6	90,3
NEVÍ	55	9,6	9,7	100,0
Celkem	565	99,1	100,0	
BEZ ODPOVĚDI	5	,9		
Celkem	570	100,0		

Zdroj: Kultura v Žatci 2013

Výzkum se také zaměřil na hodnocení kulturní nabídky pro tři konkrétní skupiny obyvatel spolu s obecnou kategorií „lidí mého věku“ (ta měla za cíl zjišťovat pocit respondenta ohledně vlastních kulturních zájmů bez ohledu na to, zda patří do některé z vyjmenovaných skupin). Výraznější rozdíly v možnostech kulturního vyžití pro posuzované skupiny v Žatci nenacházíme (s výjimkou odpovědí nevím), hodnocení je zhruba rozloženo mezi dostatečné a nedostatečné, pouze s určitým odstupem je nejhůře hodnocena nabídka pro seniory (viz tabulku 14).

Tabulka 14. Hodnocení, zda je v Žatci dostatečná kulturní nabídka pro ... (procenta)

	dostatečná	nedostatečná a vadí mu to	nedostatečná a nevadí mu to	NEVÍ	Celkem
lidí jeho věku	45,6	33,9	15,8	4,7	100 %
rodiny s malými dětmi	43,1	28,6	10,2	18,1	100 %
středoškolská mládež	34,6	31,8	11,4	22,1	100 %
senioři	22,2	29,0	20,2	28,5	100 %

Zdroj: Kultura v Žatci 2013

Při hodnocení kulturní nabídky se jistě nikterak překvapivě uplatňuje optika vlastní skupiny, byť v Žatci jsou rozdíly podle věku vpravdě minimální (a většinou i statisticky nevýznamné). Mezi těmi, kdo kulturní nabídku pro seniory vidí jako nedostatečnou a vadí jim to, nalezneme 43 % lidí ve věku nad 60 let (podobně tomu je i u ostatních skupin, kromě té nejmladší), zatímco mezi nejmladšími (18–26 let) jich najdeme jen 28 %. Naproti tomu pokud jde o kulturní vyžití pro středoškolskou mládež, tak v Žatci nedostatečná nabídka vadí 44 %

dotázaným mladších 26 let, u lidí nad 40 let to je pouze 32 %. Více jak třetině rodičů dětí ve věku do pěti let vadí nedostatečná kulturní nabídka pro rodiny s malými dětmi, zatímco mezi ostatními najdeme kritických hlasů méně.

Obecně platí, že fungování zařízení poskytujících kulturní programy je občany v Žatci hodnoceno kladně, tj. poskytují podle nich, co by měla (viz tabulky 15). Zařízení se spíše liší v tom, zda o nich lidé vůbec mají povědomí. Městské divadlo resp. Městskou knihovnu v Žatci či Chrám Chmele a Piva znají prakticky všichni (nad 95 %). Z kulturních institucí města jsou v povědomí obyvatel poněkud méně zapsány ZUŠ Žatec a TIC Žatec, které nezná 8 % resp. 17 % dospělých obyvatel města (navíc spolu s Domem dětí a mládeže nedokáže jejich činnost ohodnotit třetina resp. čtvrtina dotázaných).

Mezi nejvíce oceňované kulturní instituce patří Městské divadlo Žatec, Městská knihovna Žatec, Chrám chmele a piva či Digitální kino Žatec, jež poskytují odpovídající kulturní program dle 76 až 86 % obyvatel. Spíše pozitivně jsou hodnoceny všechny žatecké kulturní instituce s výjimkou TIC Žatec, které však bezmála polovina lidí nezná nebo nedokáže posoudit. Obecně hodnocení není nějak výrazněji ovlivněno věkem, nicméně logicky se zde projevuje pozitivnější hodnocení u mladších ročníků, pokud jde o Dům dětí a mládeže Žatec, Chrám Chmele a Piva. Naopak starší lidé lépe hodnotí činnost Regionálního muzea K. A. Polánka Žatec, částečně také Městské knihovny Žatec a TIC Žatec.

Tabulka 15. Hodnocení a znalost kulturních zařízení v Žatci (procenta)

	zařízení nezná	rozhodně poskytuje	spíše poskytuje	spíše neposkytuje	rozhodně neposkytuje	zařízení zná, ale nedokáže posoudit	Celkem
Městské divadlo v Žatci	3,0	49,1	37,0	3,2	,4	7,4	100 %
Dig.kino Žatec	7,4	45,8	30,9	5,3	2,6	8,1	100 %
Dům dětí a mládeže Žatec	8,2	32,8	23,0	3,3	,7	31,9	100 %
Chrám Chmele a Piva	5,3	50,4	27,4	6,0	1,2	9,8	100 %
ZUŠ Žatec	8,1	46,1	17,0	2,1	1,2	25,4	100 %
Městská knihovna Žatec	3,9	57,2	22,1	2,3	,9	13,7	100 %
TIC Žatec	16,5	22,1	21,1	6,3	2,1	31,9	100 %
Reg. muzeum K.A. Polánka Žatec	6,8	36,1	29,1	4,9	1,6	21,4	100 %

Zdroj: Kultura v Žatci 2013

V čele nejoblíbenějších žateckých kulturních zařízení se umístilo Digitální kino, kam chodí ráda zhruba třetina dospělých obyvatel města, dále pak Letní kino a Městské divadlo Žatec, které má mezi nejoblíbenějšími podniky čtvrtina dotázaných. Za nimi se řadí s určitým odstupem Kulturní dům Moskva, Restaurace u Orloje, Chrám chmele a piva a Městská knihovna Žatec. (Podrobněji k oblibě všech zařízení viz tabulky 16.)

Tabulka 16. Nejoblíbenější zařízení v Žatci (sloučené odpovědi na tři otázky, abs. četnosti a procenta)

	Odpovědi		% z počtu respondentů
	N	% odpovědí	
Digitální kino	192	13,9	33,7
Letní kino	135	9,7	23,7
Městské divadlo Žatec	131	9,5	23,0
Kulturní dům Moskva	107	7,7	18,8
Restaurace U Orloje	106	7,7	18,6
Chrám Chmele a Piva CZ	103	7,4	18,1
Městská knihovna Žatec	100	7,2	17,6
Hospoda Chaloupka	81	5,8	14,2
Pivárium Zlatý Chmel Žatec	78	5,6	13,7
Music Club HB	45	3,2	7,9
Music Club DINO	43	3,1	7,6
ŽÁDNÉ	43	3,1	7,6
Regionální muzeum K. A. Polánka	41	3,0	7,2
Galerie Sladovna (součástí Chrámu Chmele a Piva)	37	2,7	6,5
Chmelařské muzeum (součástí Chrámu Chmele a Piva)	36	2,6	6,3
Hudební klub U Hada	29	2,1	5,1
Jiné	29	2,1	5,1
Židovská synagoga Žatec	15	1,1	2,6
NEVÍ	12	0,9	2,1
Klub Hudební zkušebna	11	0,8	1,9
Turistické informační centrum Žatec	11	0,8	1,9
Celkem	1385	100,0 %	243,4 %

Zdroj: Kultura v Žatci 2013

Bariéry účasti na kultuře

Jedním z cílů výzkumu bylo také zjistit, jaké jsou hlavní příčiny, které brání v návštěvě kulturních akcí nebo zařízení. Respondenti mohli uvést až dva hlavní důvody z jedenácti předem připravených možností (přičemž jedna z kategorií odpovědí umožňovala jinou dopředu nespecifikovanou alternativu).

Skoro dvě pětiny dotázaných uvedly, že jim v navštěvování kulturních akcí nebrání vůbec nic (17 %) a pro 5 % nejsou kultura a kulturní akce zajímavé. V Žatci se jako uváděná překážka návštěv kulturních akcí a zařízení na prvním místě jednoznačně umístil nedostatek volného

času následovaný finančním nedostatkem (uvádí je 36 % resp. 31 % dotázaných); cena za vstup na kulturní akce tedy i zde může být poměrně vážným důvodem, proč akci podstatná část lidí nenavštíví. Zdravotní důvody jsou překážkou chození za kulturou pro více jak desetinu dotázaných. Častěji uváděli finanční důvody jako bariéru lidé, kteří považují životní úroveň své domácnosti za spíše nebo velmi špatnou (v 62 % oproti 23 % u těch, kdo deklarují dobrou životní úroveň), a také lidé s nižším dosaženým vzděláním (35 % u ZŠ/vyučení oproti 19 % u VŠ). Nedostatek volného času byl nejčastější důvod, který zmiňovali lidé s vyšším vzděláním (zejména vyšší než středoškolské s maturitou, 40 % u SŠ/VŠ).

Naopak relativně málo dotázaných v Žatci uvedlo, že by pro ně kulturní akce byly dopravně nedostupné (6 %), že by neměli s kým „za kulturou“ chodit (2 %) nebo že by se necítili bezpečně (1 %).

Tabulka 17. Hlavní bariéry účasti na kulturních akcích v Žatci

	N	%	% případů
Nedostatek volného času	202	22,4	35,8
Nedostatek peněz	175	19,4	31,0
Rodinné povinnosti	97	10,8	17,2
NIC MU NEBRÁNÍ	94	10,4	16,6
Nevyhovuje mu doba konání	81	9,0	14,3
Vlastní zdravotní problémy	67	7,4	11,9
Nabídka je špatná, nevyhovuje mu	53	5,9	9,4
Nedostatek informací o tom, co se nabízí	39	4,3	6,9
Špatná dostupnost (je to moc daleko, špatné spojení)	31	3,4	5,5
ZA KULTUROU NECHODÍ, NEZAJÍMÁ SE O TO	29	3,2	5,1
Nemá, s kým by chodil na kulturní akce	17	1,9	3,0
Necítí se bezpečně (po cestě, v místě konání)	10	1,1	1,8
Něco jiného	5	0,6	0,9
Celkem	900	100,0 %	159,3 %

Zdroj: Kultura v Žatci 2013

Shrnutí

Výsledky z reprezentativního výzkumu dospělé populace v Žatci provedeného koncem roku 2013 dokumentují bohatý kulturní život města. Celkově je pro obyvatele příznačná spokojenost s kulturním životem a také vysoká míra kulturní participace. Za kulturou vůbec nechodí pouze asi 7 % dotázaných. Je také třeba poznamenat, že kulturní participace a aktivity v Žatci nejsou příliš diferencovány věkem ani vzděláním, což vytváří příznivé sociální klima, kdy se na kulturním dění setkávají lidé různých generací a hodnotového zaměření, což ve svém důsledku napomáhá vytvářet a udržovat soudržnost místní komunity.

Dotazovaní také pozitivně hodnotí podporu kulturního dění ze strany města (i když o něco kritičtější hodnocení bylo v případě mladších respondentů) a fungování zařízení poskytujících kulturní program.

K významným kulturním institucím ve městě patří digitalizované kino, pravidelně (minimálně jednou za čtvrtroky) do něj zavítá 15 % dospělých obyvatel v Žatci. Dále je to Městská knihovna, kterou podle svého vyjádření navštěvuje asi třetina dotázaných a divadlo – do Městského divadla v Žatci se jich opakovaně vrací necelá desetina. Žatec spolu se svým okolím disponuje také bohatou nabídkou kulturních a společenských akcí, alespoň na jednu z nich zavítala v posledních dvou letech drtivá většina dotázaných. Mezi nejnavštěvovanější patří Žatecká dočesná či Advent na žateckém náměstí Svobody. Vedle profesionálních institucí a zařízení jsou pro kulturní život ve městech významné také akce pořádané místními spolky a sdruženími. Kulturní aktivitu dokumentuje skutečnost, že alespoň jedné takové události pořádané neziskovým sdružením se v posledním roce zúčastnila třetina občanů města.

K Žatci patří také vlastní společenské aktivity obyvatel. V současnosti členem nějakého uměleckého či kulturně orientovaného spolku nebo sdružení kolem 5 % obyvatel města. Mezi nejvíce zastoupené v dotázaném souboru patřily Učitelé pro Žatec, o.s., Žatecký příležitostní sbor a o.s. Chrám chmele a piva. Krom toho je ještě přibližně trojnásobný počet dotázaných členem spolků a sdružení jinak než vysloveně kulturně zaměřených, jedná se především o sportovní kluby.

Pro kulturní a společenský život města je velmi důležité zapojování se do organizování kulturních a společenských akcí. Spolupořádáním nějaké takovéto události se podle vlastního vyjádření účastnila bezmála pětina dotázaných, krom toho desetina dokonce vlastním účinkováním. Příznivou zprávou je jistě skutečnost, že na dotaz, zda by se chtěli sami zapojit do přípravy kulturních, společenských akcí anebo napomoci při zkrášlení města, odpověděly dvě pětiny dotázaných kladně. Ačkoliv z hlediska věku velké rozdíly nenacházíme, příslibem do budoucna určitě je, že k spolupořádání a zkrášlování města je nejvíce naladěná nejmladší věková skupina do 26 let.

Přílohy – Sociodemografický profil výběrového souboru v Žatci**Věk 4 kat. (kvóta)**

	N	%
18-29	156	27
30-44	146	26
45-62	174	31
63+	94	17
Celkem	570	100 %

Pohlaví (kvóta)

	N	%
muž	288	51
žena	282	49
Celkem	515	100 %

Vzdělání (kvóta)

	N	%
ZŠ	120	21
VY	218	38
SS	182	32
VŠ	48	8
Celkem	568	100
BEZ ODPOVĚDI	2	0
	570	100 %

Ekonomické postavení

	N	%
zaměstnanec	293	51
OSVČ	44	8
nezaměstnaný	40	7
student SŠ/SOÚ	26	5
student VŠ/VŠO	34	6
mateřská/ rodičovská dovolená	8	1
důchodce	121	21
Celkem	566	99
BEZ ODPOVĚDI	4	1
	570	100 %

Typ domácnosti

	N	%
Jednočlenná domácnost	107	19
Manželský/ partnerský pár bez dětí	134	24
Manž./ partn. pár s nezaop. dětmi/ s ost. příbuznými	134	24
Manželský/ partn. pár s ost. příbuznými	111	20
Samot.matka/otec s dětmi/ a ost. příbuznými	34	6
Jiné	41	7
Celkem	561	98
BEZ ODPOVĚDI	9	2
	570	100 %

Ve které čtvrti Žatce bydlí

	N	%
Podměstí	126	22
Centrum města	54	10
JIH	133	23
Nový JIH	70	12
Střed města	68	12
Okraj města	94	17
Jinde	21	4
Celkem	566	99
BEZ ODPOVĚDI	4	1
	570	100 %